अध्याय 43-44
महासमाधितिर (2)

पूर्व तैयारी-समाधिमन्दिर, ईट फुट्नु, 72 घण्टाको समाधि, जोगको सन्यास, बाबाका अमृत तुल्य वचन।

यी 43 र 44 अध्यायहरूमा बाबाको निर्वाणको वर्णन गरिएको छ। यसैले तिनलाई यहाँ संयुक्त रूपमा लेखिँदै छ।

पूर्व तयारी-समाधि मन्दिर

हिन्दूहरूमा कुनै मनुष्यको अन्तकाल नजिक आउन लागेको बखतमा उसलाई धार्मिक ग्रन्थ आदि पढेर सुनाइने प्रथा प्रचलित छ। यसको मुख्य कारण केवल यही हो कि यसबाट उसको मन सांसारिक झन्झटहरूबाट मुक्त भएर आध्यात्मिक विषयहरूमा लाग्न जाओस् र त्यो प्राणीले कर्मवश अर्को जन्ममा जुन योनि धारण गरेता पनि त्यसमा उसलाई सद्गति प्राप्त होओस्। जब राजा परीक्षितलाई एउटा ब्रह्मर्षिपुत्रले श्राप दिए र एक साता पछि नै उनको अन्तकाल नजिक आयो, त्यस बखतमा महात्मा शुकदेवले उनीलाई त्यो सातामा श्रीमद्भागवत पुराणको पाठ सुनाए जसबाट उनलाई मोक्ष प्राप्ति भयो। यो कथा हिन्दू समाजमा सर्वसाधारणलाई पनि थाहा छ। यो प्रथा अहिले पनि गरिएकै छ। महानिर्वाणको समयमा अर्थात् मृत्यु हुने बखतमा गीता, भागवत र अरूग्रन्थहरूको पाठ गरिएको हुन्छ। बाबा त स्वयं अवतार हुनुहन्थ्यो। यसैले वहाँलाई बाहिरी साधनहरूको आवश्यकता थिएन। तर पनि केवल अरूहरूको अगाडि उदाहरण देखाउनको लागि नै वहाँले यो प्रथालाई अनास्था गर्नु भएन। जब वहाँलाई अब म चाँडै नै यो नश्वर (नाश हुने) शरीरलाई छोड्ने छु भन्नेकुरा स्पष्टरूपले थाहा भयो, त्यसबेला वहाँले श्री बझेलाई "राम विजय" प्रकरण सुनाउने आज्ञा दिनुभयो। श्री बझेले एक सातासम्म हरएक दिन पाठ सुनाए। त्यसपछि नै

बाबाले उनलाई (श्री बझेलाई) आठै प्रहर पाठ गर्ने आज्ञा दिनुभयो। श्री बझेले त्यो अध्यापको दोश्री आवृत्ति तीन दिनमा पूरा गरी दिए। यसप्रकार एघार दिन बितरे गयो। फेरि अरू तीन दिल उनले (बझेले) पाठ गरे अब श्री बझे बेसरी थाके। यसैले उनलाई विश्राम गर्ने आज्ञा भयो। बाबा अब बिल्कुल शान्त भएर बस्नुभयो र आत्मस्थित भएर अन्तिम क्षणको प्रतीक्षा गर्न लाग्नुभयो। दुई तीन दिन पहिलेकै बिहानबाट बाबाले भिक्षाटन गर्न छोडिदिनुभयो र मसजिदमा नै बसिरहन लाग्नुभयो। वहाँ अन्तिम क्षणको लागि पूरै सचेत हुनुहुन्थ्यो। यसैल वहाँआफ्नो भक्तहरूलाई धैर्य गर्न भन्नुहुन्थयो। तर पनि महानिर्वाणको निश्चित समय कसैलाई पनि प्रकट गर्नु भएर। त्यो ताका काका साहेब दीक्षित र श्रीमान बूटी बाबाको साथमै मसजिदमानै सधैं भोजन गर्दथे। महानिर्वाणको दिन (15 अक्टोवरको दिन) आरती समाप्त भएपछि बाबाले उनीहरूलाई आ-आपनो निवासस्थान (बसेको ठाउँ) मानै भोजन गरेर आउन भन्नुभयो। तर पनि लक्ष्मीबाई शिन्दे भागोजी शिन्दे, बयाजी, लक्ष्मणवाला शिंपी र नानासाहेब निमोणकर वहीं रहे। शामा तल मसजिदका सिढींमा वसेका थिए। लक्ष्मीबाई निर्माणिकर वहीं रहे। शामा तल मसजिदका सिढींमा वसेका थिए। लक्ष्मीबाई शिन्द्रलाई नौ रूपियां दिएपछि बाबाले भन्नुभयो "अब मलाई मसजिदका राम्रो लाग्दैन। यसैले मलाई बूटीको पत्थर वाड़ा (ढुडगंको भवन) मा ने लैजाओ, जहाँ म सुखपूर्वक वस्नुछु।" यिनै अन्तिम शब्द वहाँको श्री मुखवाट निक्लिए। यसैबेला बाबा बयाजीको शरीरतिर ढल्नु भयो र आखिरी सास छोडिदिनुभयो। भागोजीले बाबाको सास रोकिएको देखेर नानासाहेब निर्माणकरलाई ठूलो स्वरमा बोलाएर यो कुरा भने। नाना साहेवले अलिकति पानी ल्याएर बाबाको श्रीमुखमा हाले। त्यो बाहिर फर्केर आयो। अनि उनले जोडसंग ठूलो स्वरमा भने "अरे देवा!" त्यबेला बाबाले विस्तार आँखा खोलेर सानोस्वरमा "ओह!" भन्नुभए जस्तो देखियो। तर अब वहाँले साँच्चिनै शरीर त्यागी दिनुभयो भन्ने कुरा स्पष्ट रूपमा थाहा भयो।

"बाबा समाधिस्थ हुनुभयो" यो छाती चिर्ने खराब खबर डंढेलो जस्तै भएर तुरून्तै चारैतिर फेलियो। शिरडीका सबै नरनारी र बालकहरू समेत मसजिदतिर दौड़े। चारैतिर हाहाकार मच्चियो। सबैको हश्दयमा ब्रज गिन्यो। उनहीहरूको हृदय बिचलित हुन लाग्यो।

कोही जोर-जोर सँग चिच्याएर रून लागे। कोही सड़कहरूमा पल्टिन लागे र धेरै जसो त बेहोश भएरै त्यहीं पछारिए। हरएकका आँखाबाट झर-झर आँसु झरीरहेथे। प्रलयकालको वातावरणमा ताण्डव नृत्यको जस्तो दृश्य देखिन आउँछ त्यही गति शिरडीका नर-नारीहरूको रूबाइबाट खड़ा हुन गया। उनहीहरूले साक्षात सगुण परब्रह्मको निकटता गुमाएका यो महान् दुःखमा को आएर उनहीहरूलाई धैर्य दिने? यो दुःखको वर्णन वास्तवमा गर्न नै कसले सक्दछ र?।

अब केही भक्तहरूलाई श्री साईबाबाको वचन याद आउन लाग्यो। भविष्यमा आफू आठ वर्षको बालकको रूपमा फेरि प्रकट हुने कुरा महाराज (श्री साईबाबा) ले आफ्ना भक्तहुरूलाई भन्नुभएथ्यो भनी कसैले भन्यो। यी वचन एक सन्तका हुन्। यसेले कसैले पनि यिनमा शंका गर्नु हुँदैन। किनभने कृष्णावतारमा पनि चक्रपाणि (भगवान् विष्णु) ले यस्तै नै लीला गर्नु भएको थियो। श्रीकृष्ण माता देवकीको अगाडि आठवर्षको उमेरको एउटा बालकको रूपमा प्रकट हुनुभएको थियो। वहाँको दिव्य तेजोमय स्वरूप थियो र चारै हातमा शंख, चक्र, गदा, पदम् सुशोभित थिए। आफ्नो त्यो अवतारमा भगवान् कृष्णले पृथवीको भार हलुका गरिदिनु भएको थियो। साईबाबाको यो अवतार भने आफ्नो भक्तहरूको उत्थानको लागि भएथ्यो, त्यसैले फेरि शंका गर्ने ठाउँ नै कहाँ रहन्छ र? सन्तहरूको काम गर्ने तरीका पत्तोपाइ नसक्ने हुन्छ। साईबाबाको आफ्नो भक्तहरूको साथमा यो सम्पर्क केवल यौटा पिँढीको मात्र होइन, तर वहाँको वितेका 72 जन्मदेखिको हो। यस्तो लाग्दछ कि यसप्रकारको प्रेम सम्बन्ध विकसित गरेर महाराज (श्री साईबाबा) घुम्न जानु भएको छ र वहाँ फेरि छिट्टै फर्कन हुनेछ भन्ने भक्तहरूलाई दृढ़ विश्वास छ।

अब बाबा को शरीरको अन्तिम क्रिया कस्तो प्रकारले गर्ने भन्ने कुरामा समस्या उत्पन्न भयो। केही मुसलमाहरू वहाँको शरीरलाई कब्रिस्तानमा दफन्याएर त्यसामाथि एउटा मकबरा बनाई दिनुपर्छ भन्नलागे। खुशालचन्दको र अमीर शक्करको पनि यही नै विचार थियो। तर गाउँका ग्राम्य अधिकारी शरीरलाई बाडा (भवन) बाहेक अन्यत्र कहीं पनि राखिने छैन भनी दृढ़ र निश्चयात्मक स्वरमा भने। यसरी मानिसहरूमा मतभेद उत्पन्न भयो र यो

वाद-विवाद 36 घण्टासम्म चलि नै रह्‌यो। बुधवारको दिन बिहारी पखमा बाबाले लक्ष्मण मामा जोशीलाई सपना दिनुभयो। उनीलाई आफ्नो हातले तार्न्द भन्नुभयो, "चाँडो उठ, बापू साहेब मलाई मरिसकेको छु भन्ने सम्झन्छन् यसैले उनी त आउने नै छैनन्। तिमीले पूजा र काँकड़ (बिहानीको)-आरती गर।"
गाउँका ज्योतिषी लक्ष्मण मामा शामाका मामा हुनुको साथै एक कर्मठ ब्राह्मण थिए। उनी नित्य बिहान बाबाको पूजा गर्थे र त्यसपछि मात्र गाउँका देवी, देवताहरूको। उनको बाबामा दृढ़ निष्ठा (पूर्ण आस्था) थियो। यसैले यो सपना पछि उनी पूजाका सबै सामान लिएर त्यहाँ आए। उनले जसै बाबाको मुख छोपेको कपड़ा हटाए अनि त त्यो प्राणशून्य अलौकिक महान् चम्कदो छविको दर्शन गरेर उनी "निश्चल" बने। उनीलाई मानो शीतल किरण हुने चन्द्रमाले आफ्नो पासोमा बाँधेर जड़वत् बनाई दिए जस्तो भयो। तर सपनाको सम्झनाले आफ्नो कर्तव्य गर्ने प्रेरणा दिइहाल्यो। त्यसैले मौलवीहरूको विरोधको केही पनि चिन्ता नगरिकन उनले विधिपूर्वक पूजा र काँकड़ (बिहान को) आरती गरे। अनि मध्याह्नमा बापू साहेब जोग पनि अरू भक्तहरूको साथमा आए र सधैंको झैं मध्याह्नको आरती गरे।

बाबाको अन्तिम श्रीवचनको आदरपूर्वक स्वीकार गरी मानिसहरूले वहाँको शरीरलाई बूटीवाड़ा (बूटी भवन) मानै राख्ने निश्चय गरेर त्यहाँको बीच भागमा खन्न आरम्भ गरे। मंगलवारको सन्ध्या समयमा राहाताबाट सब-इन्सपेक्टर र अरू भिन्न-भिन्न ठाउँहरूबाट अनेकौं मानिसहरू त्यहाँ आएर जम्मा भए। सबैले त्यो प्रस्तावलाई स्वीकार गरे। भोलिपल्ट बिहान बम्बईघाट अमीर भाई र कोपर गाउँबाट मामलेदार (तहसीलदार) पनि त्यहाँ आइपुगे। उनीहरूले अँझै पनि सबै मानिस एकमत भएको देखेनन् त्यसैले उनहीहरूले मतदान गराए र धेरैजसो मानिसको मत वाडाको को पक्षमा भएको पाए। तर पनि उनीहरू यस विषयमा कलेक्अरको स्वीकृति लिनु अति आवश्यक सम्झनथे। यस कामका लागि अनि त काका साहेब स्वयं अहमदनगर जान तयार भए। तर बाबाको प्रेरणाले विरोधीहरूले पनि वाड़ाको प्रस्ताव सहर्ष स्वीकार गरेर सबै मिलेर आफ्नो मतपनि बाड़ाकै पक्षमा दिए। यसैले बुधवारको साँझमा बाबाको पवित्र शरीर बड़ो धूमधाम को समारोहको

साथ बाड़ामा ल्याइयो र विधिपूर्वक "मुरलीधर" को मूर्ति स्थापना गरिने भनिएको ठाउँमा नै राखी समाधि बनाइयो। वास्तविक कुरा यो हो कि बाबा "मुरलीधर" बन्नु भयो र वाड़ा "समाधिमन्दिर" तथा अनेकौं भक्तहरू आउने जाने गर्ने भक्तहरूको पवित्रा देवस्थान बन्नगयो। हिल्यै पनि सधैं भर नै भक्तहरू त्यहाँ आएर सुखशान्ति प्राप्त गर्दछन्। अहिल्यै पनि सधैं भर नै भक्तहरू त्यहाँ आएर सुखशान्ति प्राप्त गर्दछन्। बाबासाहेब भाटे र बाबाका अन्यभक्त श्री उपासनीले विधिवत् अन्तिम किया गरे।

प्रोफेसर नारकेले देखेका यो कुरा विशेष ध्यान दिन योग्य छ कि बाबाको शरीर 36 घण्टा पछिसम्म पनि कडा भएन। वहाँको शरीरका प्रत्येक अडंग लचिलै अनिरहे। त्यसैले गर्दा वहाँको शरीरबाट कफनी नच्यातिकनै सजिलैसँग निकल्न सकियो।

ईटको फुटाइ

बाबाको निर्वाणको केही काल पहिले नै एउटा अपशकुन देखियो जो यो घट्नाको पूर्व सूचनाको रूपमा थियो। मसजिदमा एउटा पूरानो ईट थियो। त्यसमा बाबा आफ्नो हात टेक्ने गर्नुहुन्थ्यो। रातको समयमा बाबा त्यसै माथि आफ्नो शिर राखेर सुत्ने गर्नुहुन्थ्यो। यो कार्यकम अनेक वर्षसम्म चलि नै रह्यो। एकदिन बाबा नहुनुभाएको बखतमा एउटा सानो केटाले मसजिदमा बढार्न लाग्दा त्यो ईट आफ्नो हातमा उठायो। दुर्भाग्यवश त्यो उसको हातबाट खस्यो र त्यसको दुई टुका भयो। जब बाबालाई यो कुराको सूचना मिल्यो त्यस बखत वहाँलाई त्यो कुराले बडो दुःख लाग्यो। वहाँले "यो ईट फुटेको होइन मेरो भाग्य नै फुटेर छिन्नभिन्न हुन गएको हो। यो त मेरो जीवन सँगिनी जस्तो थियो। यसलाई आफ्नो साथमा राखेर म आत्म-चिन्तन गर्ने गर्थे। यो मलाई आफ्नो प्राण जस्तै प्यारो थियो। आज यसले मेरो साथ छोडिदियो" इत्यादि।

केही मानिसहरूले यहाँनेर बाबालाई ईट जस्तो एउटा तुच्छ वस्तुको लागि यत्रो शोक किन गर्नु पर्‍यो भनेर शंका गर्न सक्दछन्। यसको उत्तर हेमाडपंत यसरी दिन्छन् "सन्त जगत्‌को उद्धार गर्न तथा दीन र आधार नभएका व्यक्तिहरूका कल्याणको लागि नै मानिसको अवतार लिएर आएका हुन्छन्। जब उनीहरूले मनुष्यशरीर धारण गरी जनसंपर्कमा

आउँछन् अनि उनीहरूले साधारण मानिसले गर्ने जस्तै आचरण गर्ने गर्दछन्। अर्थात बाहिरी रूपले उनीहरू पनि अरू मानिसहरूले जस्तै हाँस्छन्, खेल्छन् पनि। तर भित्रिरूपमा भने उनीहरू। आफ्नो अवतार कार्य र त्यसको ध्येयको लागि सदैव सचेत नै रहन्छन्।"

72 घण्टाको समाधि

यो समाधिस्थ हुने घट्नु भन्दा 32 वर्ष पहिले बाबाले आफ्नो जीवन-रेखा पार गर्ने एउटा प्रयास गर्ने भएथ्यो। सन् 1886 मा मंसीर पूर्णिमाको दिनमा बाबालाई दमबाट ज्यादै नै पीडा भयो र यो रोगबाट छुटकारा पाउनको लागि वहाँले आफ्नो प्राण ब्रह्माण्डमा चढाएर समाधि लगाउने विचार गर्नुभयो। यसैले वहाँले भक्त म्हालसापतिलाई भन्नुभयो, "तिमीले मेरो शरीरको तीनदिनसम्म रक्षा गर्नु। यदि म फर्केर आएँ भने ठीकै छ, आइन भने ऊ त्यो ठाउँमा (एउटा ठाउँलाई देखाएर) मेरो समाधि बनाई दिनू र दईटा ध्वजा चिन्ह स्वरूप फहराइदिनू।"

यस्तो भनेर बाबा रातमा लगभग दश बजे पृथ्वीमा लेट्नु भयो। वहाँको श्वास-प्रश्वास बन्द हुन गयो र वहाँको शरीरमा प्राणनै छैन भने जस्तो देखिन लाग्यो। गाउँले समेत सबै मानिसहरू त्यहाँ जम्मा भएर वहाँको शरीरको परीक्षण गरे पछि शरीरलाई वहाँले बताउनु भएको ठाउँमा समाधिस्थ गरिदिने निश्चय गर्नलागे। तर भक्त म्हालसापतिले उनीहरूलाई यसो गर्नबाट रोके र वहाँको शरीरलाई आफ्नो काखमा राखी उनले तीनदिनसम्म त्यसको रक्षा गरि नै रहे। तीन दिन बितेपछि रातको लगभग तीनबजे प्राण फर्केको चिन्ह देखिन लाग्यो। श्वाससीच्छ्वास फेरि चालू भयो र वहाँको अंग प्रत्यंग चल्न लागे। वहाँले आँखा खोल्नु भयो र कोल्टो फर्कँदै फेरि चेतनामा आउनुभयो।

यो प्रसङंग तिर पनि नजर लगाएर म यो एक कुराको निर्णय गर्न पाठकहरूलाई नै छोडिदिन्छु। त्यो के भने के बाबा अरू मनिसहरू जस्तै साढे तीन हात लामो एउटा शरीरधारी मनुष्य हुनुहुन्थ्यो, त्यो शरीर जसलाई वहाँले केही वर्षसम्म धारण गरेर पछि छोडिदिनुभयो, या वहाँ स्वय आत्मज्योति स्वरूप हुनुहुन्थ्यो। पच्चमहाभूतहरू अर्थात् पृथ्वी, जल, तेज, वायु र आकाशबाट शरीर बन्ने हुनाले त्यसको नाश अन्ततः सुनिश्चित नै छ। तर जो सद्वस्तु (आत्मा) अन्तःकरणमा छ त्यही मात्र वास्तवमा सत्य हो। त्यसको

न रूप छ, न अन्त छ र न नाशनै पनि। यही शुद्ध चैतन्यघन या ब्रह्म–इन्द्रियहरू र मन उपर शासन गर्ने र नियन्त्रण गर्ने जो तत्व हो त्यही नै "साई" हो। जो संसारका सम्पूर्ण प्राणीहरूमा विद्यमान छ र जो सर्वव्यापी छ। आफ्नो अवतार कार्य पूरा गर्नको लागि वहाँले शरीर धारण गर्नु भएथ्यो। त्यो कार्य पूरा भएपछि वहाँले त्यो शरीरलाई छाडिदिएर फेरि आफ्नो शाश्वत् (सदैव रहने) अनन्त स्वरूप गर्नुभयो। श्री दत्तात्रयका पूर्ण अवतार गाणगापुर को श्री नृसिंह सरस्वतीकै समान श्री साई पनि सदैव जीवन्त (रहिरहेको) हुनुन्छ। वहाँको निर्वाण निर्वाण त एउटा औपचारिक कुरा हो। वहाँ जड़ र चेतन सबै पदाथहरूमा व्याप्त हुनुहुन्छ। त्यस्तै सबै प्राणीहरूको अन्तःकरणको संचालक र नियन्त्रणकर्ता हुनुहुन्छ। यसको अहिले पनि अनुभव गर्न सकिन्छ र अनन्यभावले वहाँको शरणागत भइसकेका र पूरै भित्री हृदयबाट नै वहाँका उपासक भएका अनेकौको अनुभवका आई पनि सकेको छ।

बाबाको स्वरूप अब देख्न पाईदैन तापनि यदि शिरडीमा हामी गयौं भने वहाँको बाँचोकै जस्तै चित्रलाई मसजिद (द्वारकामाई) लाई शोभायमान गरिराखेको अहिले पनि देख्न सक्छौं। यो चित्र (तस्वीर) बाबाको एक प्रसिद्ध भक्त–कलाकार श्री शामराव जयकारले बनाएका थिए। एउटा कल्पना गर्न सक्ने भक्त दर्शकलाई यो चित्रले अहिले पनि बाबाको दर्शनकै बराबरीले सन्तोष र सुख पुऱ्याउँदछ। बाबा अब शरीरमा रहनु भएको छैन तर वहाँ सम्पूर्ण प्राणीमा व्याप्त हुनुहुन्छ र शरीरधारी हुँदाखेरी गर्नु भए जस्तै भक्तहरूको कल्याण पहिलेकै झैं गर्दैरहनु भएको छ गर्दैरहनुहुन्छ पनि। बाबाले मानिसको शरीर धारण गर्नु भएको भए पनि त्यो एउटा आवरण (ढकनी) मात्र हो। वहाँ अरू सन्तहरू जस्तै अमर नै हुनुहुन्छ। अर्को शब्दमा भन्ने हो भने वहाँ त समय समयमा पृथ्वीतलमा अवतार रूपमा आउने स्वयं भगवान् श्री हरि नै हो।

बापू साहेब जोगको सन्यास

जोगको सन्यासको चर्चा गरेर हेमाडपंत यो अध्याय समाप्त गर्दछन्। श्री सखा रामहरि उर्फ बापू साहेब जोग पूनाका प्रसिद्ध बारकरी विष्णु बुबा जोगका काका थिए। उनी लोक कर्म विभाग (P.W.D.) मा पर्यवेक्षक (Supervisor) थिए। सेवा-निवृत्ति पछि उनी आफ्नी पत्नी सहित शिरडीमा आएर बस्न लागे। उनका कोही सन्तान थिएनन् पति र पत्नी दुबैको नै श्री साई चरणमा अटल श्रद्धा थियो। उनहीहरू दुबैजना आफ्नो दिन वहाँको पूजा र सेवा गर्न मा नै बिताउने गर्दथे। मेघाको मृत्यु पछि बापू साहेब जोगले बाबाको समाधिसम्म मसजिद र चावडीमा आरती गरे। उनीलाई साठेवाडामा श्री ज्ञानेश्वरी र श्री एकनाथी भागवतको पाठ र त्यसको भावार्थ श्रोताहरूलाई संझाउने काम पनि दिइएको थियो।

यसप्रकार अनेक वर्षसम्म सेवा गरेपछि उनले एकपटक बाबासँग प्रार्थना गरे "हे मेरा जीवनका एकमात्र आधार! हजूरका पूजनीय चरणको दर्शन गरेर सम्पूर्ण प्राणीहरूलाई परमशान्तिको अनुभव हुन्छ। म यिनै हजूरका पूजनीय चरणको अनेक वर्षदेखि निरन्तर सेवा गरिराखेको छु। तर के कारणले हो कुन्नि हजूरका चरणको यति नजिक हुँदाहुँदै पनि म यिनीहरूको शीतलताबाट ठगिएको छु। यदि मेरो चंचल मन शान्त र स्थिर बनेर हजूरका श्री चरणमा मग्न हुँदैन भने मेरो यो जीवनमा अर्को कुन चाहीं सुख छ त ? के यतिका वर्षको मेरो सन्तसमागम (सन्तहरूसँगको संपर्क) व्यर्थ नै भएर जानेछ त ? हजूरको म उपर कृपादृष्टि हुने त्यो शुभ घड़ी मेरो जीवनमा कहिले आउला त?" भक्तको प्रार्थना सुनेर बाबालाई दया आओ। वहाँले जबाफ दिनुभयो, "थोरै दिनमा नै अब तिम्रा अशुभ कर्म सकिने छन् र पाप र पुण्य जलेर चाँडै नै भस्म हुन जानेछन्। म तिमीलाई त्यही दिनमा नै भाग्यशाली सम्झनेछु जुन दिन तिमी इन्द्रियबाट भोगिने विषय वस्तुहरूलाई तुच्छ सम्झेर सम्पूर्ण पदार्थहरूबाट विरक्त भई पूर्ण अनन्य भावले ईश्वर भक्ति गरी सन्यास धारण गर्नेछौ। केही समय पछि नै वाचावचन सिद्ध भए। उनकी अब स्वतन्त्र भए र उनले आफ्नो मृत्युभन्दा पहिले सन्यास धारण गरी आफ्नो जीवनको लक्ष्य प्राप्त गरे।"

बाबाका अमृततुल्य वचन

दयानिधि (दयाका खानी) कृपाल श्री समर्थले मसजिद (द्वारकामाई) मा धेरै पटक तल लेखिएका अमृत तुल्य वचन भन्नुभएथ्यो।

"जो मलाई ज्यादै नै प्रेम गर्दछ, जसले सदैव मेरो दर्शन पाउँछ उसको लागि म बिना संसार नै शून्य हुन्छ। ऊ केवल मेरो नै लीलागान गर्दछ। ऊ सदैव मेरो नै ध्यान गर्दछ र सदैव मेरो नै नाम जप्दछ। जो सम्पूर्ण रूपले मेरो शरणमा आउँछ र सधैंभर मेरो ने सम्झना गर्दछ, म माथि यसरी उसने लगाएको यो ऋण म उसलाई मुक्ति (आत्म प्राप्ति आत्मज्ञान) प्रदान गरेर चुकाइदिनेछु। जो मेरो नै चिन्तन गर्दछ र मेरो प्रेम ने जसको भोक-तीर्खा हो र जो पहिले मलाई नचढाइकन केही खाँदैन, म

त्यसको अधीनमा छु। जो यसप्रकार मेरो शरमा आउँछ, त्यो जसरी नदीहरू समुद्रसँग मिलेर तदाकार हुन जान्छन् त्यसरी नै मसंग मिलेर एकाकार हुन जान्छ। यसैले अभिमान र अहंकारलाई पूर्णरूपले त्यागेर तिमीले तिम्रो आपनो हृदयमा बस्ने म प्रति पूर्णरूपले समर्पित हुन जानुपर्छ।"

यो "म" कुन हो?

श्री साईबाबाले अनेकौं पटक यो "म" को हुँ भनी सम्झाउनु भएको यो "म" लाई खोज्न टाढ़ा जानुपर्ने आवश्यकता छैन। तिम्रो नाम र आकारबाट पर "म" तिम्रो अन्तःकरण र सम्पूर्ण प्राणीहरूको चैतन्यधन (चेतना राशि) स्वरूपमा रहेकोछु र यही "म" को स्वरूप हो। यस्तो सम्झेर तिमी आँफूमा तथा सम्पूर्ण प्राणीहरूमा मेरो नै दर्शन गर। यदि तिमीले यसको सदैव अभ्यास गर्‍यौ भने तिमीलाई मेरो सर्वव्यापकता (सबैमा व्याप्तभएको पन) को अनुभव चाँडै नै हुन जानेछ र मसँग अभिन्नता प्राप्त हुन जानेछ।

पसैले हमाडपंत पाठकहरूलाई नमस्कार गरेर उनीहरूले सम्पूर्ण देवताहरू, सन्तहरू र भक्तहरूलाई आदर गर्नुपर्दछ भनी उनीहरूसँग प्रेम र आदरपूर्वक विनम्र प्रार्थना गर्दछन्।

बाबा सदैव "जसले अर्कालाई पीडा पुऱ्याउँछ त्यसले मेरो हृदयलाई दुःख दिन्छ तथा मलाई कष्ट पुऱ्याउँदछ। यसको विपरीत जो स्वयं कष्ट सहन्छ, त्यो मलाई बढी प्यारो हुन्छ" भन्ने गर्नुहन्थ्यो। बाबा सम्पूर्ण प्राणीहरूमा रहनुहुन्छ। उनीहरूलाई हर प्रकारले रक्षा गर्नुहुन्छ। सम्पूर्ण जीवहरूलाई प्रेम गर यही वहाँको आन्तरिक (भित्री) इच्छा हो। यसप्रकारको विशुद्ध अमृतमय स्रोत (प्रवाह) वहाँको श्री मुखबाट सदैव झरिनै रहन्थ्यो। यसैले जो प्रेमपूर्वक बाबाका लीलागान गर्नेछन् या तिनलाई भक्तिपूर्वक सुन्नेछन्, तिनीहरूलाई "साई" सँग अवश्य नै अभिन्नता प्राप्त हुनेछ अर्थात् साईसँगै एकाकार हन जानेछ।

श्री सद्गुरू साईनाथमा अर्पण होस्
मंगल होओस्॥